

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ

Ocak
Şubat '88
77-78
KDV Dahil
900 TL.

YALIN

demokratik öğrenci hareketinde
**TEK MERKEZİ PLATFORM
VE BİRLEŞİK ÖNDERLİK**
filistin kamplarında yaşam
ihd -tayad başkanlarıyla görüşme
dünya öğrenci konferansından notlar
kadın sorunu

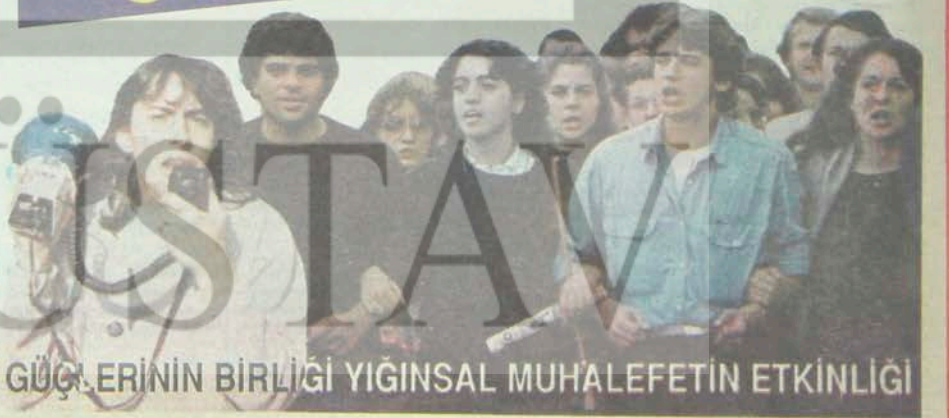
LA HABANA, CUBA, NOVIEMBRE 1987
WORLD STUDENTS CONFERENCE
HAVANA, CUBA, NOVEMBER 1987
CONFERENCE MONDIALE DES
ETUDIANTS LA HAVANE, CUBA,
NOVEMBRE 1987

87 Gençlik Hareketi Değerlendirmesi

88'DE YENİ UFUKLAR
Yarın Havana'daydı...

CASTRO ANLATIYOR

GÜNCEL GÖREV: DEMOKRASİ GÜÇLERİNİN BİRLİĞİ YİĞİNSAL MUHALEFETİN ETKİNLİĞİ

"Sovyetler Birliği'nin askeri, somut çabalarının mutlak desteklenmesi gerek..."

"Latin Amerika'nın madenini, emeğini yitirmeye razı olmaya hazırız. Bir de para mı verilecektir?"

"Farklı görüşlere saygı duymak çok önemlidir, kılıpları kırmak da öyle..."

kurtulabilecekler yalnızca hamamböcekleridir.

Peki, bu durumu nasıl açacağız? Sovyetler Birliği'nin askeri, somut çabalarının mutlak desteklenmesi gerek. Beni SSCB'nin avukatı sanmayın. Her lider, görüşü, politikası ne olursa olsun nesnel olmak, gerçekleri görmek zorunda. Gorbaçov yoldaşın hayranlık verici çabalarını gözmezlikten geçemeyiz. İlk kez nükleer silahsızlanma yoluna giriliyor. Dünyada ilk kez böyle olumlu bir adımın öncülüğünü yaptı SSCB. Avrupa'dan yüzlerce savaş başlığı kaldırılacak. Avrupa'da rahat uyuyan insanın korku haline gelecek. Çünkü o da topumuzun ölmeyeceği yer. Şimdi bu barış çabaları, ama somut çabaların kastediyorum, bir karton gibi büyüyecektir.

camalarını azalttıkları için büyük ekonomik ataklar yaptılar. Bu dikkat çekicidir. Şimdi, Sovyetler Birliği silahsızlanma ile kalkınma-gelişme arasındaki ilişkiyi gösteriyor. Bağlantısızlar Hareketi'yle bu çerçevede anlaşılıyor. Barış için silahsızlanma hedefinin yanına, kalkınma için silahsızlanma hedefi konuyor. Yani iş nükleer silahlarla da sınırlı kalmamalı. Gorbaçov bunu da görüyor. Anlaşma gerçekleşince, sonra, stratejik silahların yüzde 50 indirilmesinin önemi bu nedenle büyük. Tabii, daha sonra da diğer yarısını ortadan kaldırmak gerek. Çünkü o da topumuzun ölmeyeceği yer. Şimdi bu barış çabaları, ama somut çabaların kastediyorum, bir karton gibi büyüyecektir.

Gorbaçov pek çok karmaşık konuyu basit ve somut düzeyde ele alabiliyor. Umarım, hiçbirimizin onun önemli çalışmalarını okumaması engellenecek politik önerilerimiz yoktur.

Ne zaman bir kamyon Mark'la ayakkabı alırsa, yani Bolivya parasının bugünkü haline düşerse Mark; ve ne zaman, bir paket sigara almak için bir kamyon Amerikan doları gerekirse, ancak o zaman Latin Amerika ülkeleri borçlarını ödeyebilecekler...

Yeni Uluslararası Ekonomik Düzey

Dünya Bankası IMF, Paris Kültürü... Sizlerin de dile getirildiğini gördük, bunlar üzerimizdeki ahtapotlardır. Başımızdaki yeni kazanan ülkelerde ekonomik durum çok kötü. Eskiden kolonyalistler sınırlı bir sömürü politikası izliyorlardı. Şimdi neo-kolonyalistler çok daha boyutlu, çok daha iyi sömürü yöntemlerine başvuruyor. Bu sistemde, IMF ve Dünya Bankası hem ekonomik, hem siyasi olarak kullanılıyor. En önemli bakış açılarında biri de dış borç.

Şimdi bu dış borç sorununa karşı tüm Üçüncü Dünya Ülkeleri birleşmek zorundadır. 1 milyar dolarlık dış borç ödenemez. Biliyorum, siz de konferansta, dünya ekonomik bunalımı ve dış borç sorununu tartıştınız. Açık ve tereddütsüz söyleyelim, bu borç ödenmeyecektir. Ödemeyeceği. Latin Amerika'nın madenini, emeğini yıllarca sömürülere bir de para mı verilecektir?

Bu konuda, ahlak bizim yanımızdadır. Ahlak ve hukuka bağlı olan biziz. ABD'nin vergiler sayesinde yaptığı darbelerdir ahlaka, hukuka aykırı olan. Ama ABD'nin hakkı gösterdiği bir sisteme aykırı değilse, biz suçlu oluyoruz. Birleşmiş Milletler de bile bizim bu konudaki ekonomik yazılımımız ve raporlarımız, kapitalist ülkeler tarafından ne derece doğru olarak kabul edildiğini görebiliriz. Şimdi bu barış çabaları, ama somut çabaların kastediyorum, bir karton gibi büyüyecektir.

Şimdi, eğer Latin Amerika'da borç sorunu çözümlenirse sosyal patlamalar olacaktır. Bu iyi bir şey değil. Yanlış anlamayın. Biz devrim istiyoruz, ama şiddet istemiyoruz. Daha önce de bu konuda bir konuşma yapmıştım, Gorbaçov'da raporunda belirtiyordum. "Sosyal bir patlamanın eşitlendiyi..." Biz kapitalist ülkeleri bu konunda uyuyoruz. Biz 1959'da devrim yaptık, o zaman 1 penny bile borcumuz yoktu. Sosyal reform programı başlattık. Devrimi engellemek için ne tür yaptırımları biliyoruzuz. Guatemala 1953'te toprak reformu yaptı ve bu yüzden işgal edildi. Domuzlar Körfezi çıkarmasını, ambargonun nedenleri bellidir.

Şimdi, bakan, 1982-86 yılları arasında faiz ödemeleri sonucu, 132 milyar dolar Latin Amerika dışına çıkmıştır. Bu net bir rakamdır. Her şeyi apaçık ortaya koyuyor. Biz yandan gerçek geldi, net olmayan ulusal gelir azıyor. Bolivya'da son bir yılda dışı yüzde 27, Venezuela'da yüzde 22, Arjantin'de yüzde 16, Uruguay'da yüzde 15... Bunun adı felakettir. Yanlısınlar besleyip büyütüğü bir felaket. Genç kuşaklar bunu görmek, kaçınılmaz bir fırsatları da görmek ve ona göre davranmayı öğrenmek zorundadır.

Sosyal patlamalar olabilir. Liderlerin bulamadığı yolu, halklar bulur. Ama biz

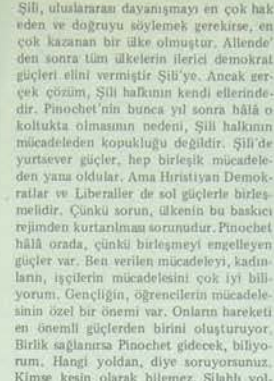
"Che bire devrimci ruhun, enternasyonalist bilincin çok güzel bir örneğini bıraktı..."

şiddet istemiyoruz; çatışma, kan istemiyoruz. Herkesi birlik olmaya çağırıyoruz. Sovyetler Birliği'nin belki de ilk kez böyle kesine açık ve net biçimde, Yeni Uluslararası Ekonomik Düzey'i barışa, barışa kalırmaya bağlı olarak açıklamasını destekliyoruz.

Yanlış anlaşılmasın. Biz kapitalist ülkelerdeki şirketlerin iflasını istemiyoruz. Borç ödemedik diye şirketler, kuruluşlar iflas etmez, ülkeler zor duruma düşerler çok üzülürüz. Ama bir yol görüyoruz. Borçları verenler, silahlanma harcamalarını durdurunlar ve oradan gelecek parayı aktarınlar alacaklarını yerine. Silahlara verilen paradan vazgeçinler, ne faiz artırmaya, ne de iflasa mevdan kalır. Silahlanmaya giden para halk için yatırımlara harcanması, milyonlarca işsiz kişi iş bulur. Yeniden üretim başlar. Kapitalist ülkelerin batmasını niye istemiyoruz? SSCB de istemiyor bunu. Barış içinde bir arada yaşama ilkesi bir taktik, bir manevra değil, bizim gerçek dünya görüşümüzdür. Halkların mutluluğudur esas olan. Bunun için verilecek barışçı müdahalelerdir.

"Şili'de diktatörün yeni yenilgisine kadar tümüyle yalnız bırakılmalıdır. Birlik sağlanırsa, Pinochet gidecektir. Hangi yoldan mı? Silahlı yoldan da olur, ama bakarsınız referandum yoluyla bile olur. Seçimler de çok önemli bir yoldur, ortak, diktatörlük karşıtı güçler herkes tarafından desteklenmelidir..."

Şili'de demokrasi mücadelesi için zafere ulaşamıyor?

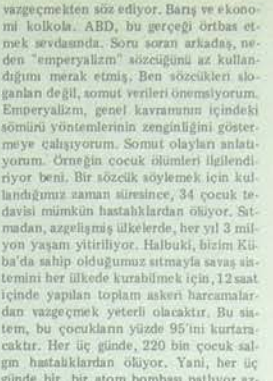
ana daha çok ekonomik konularla soruyorsunuz. Bu iyi. Yeni Uluslararası Ekonomik Düzey'i kurabilecek için önce nasıl bir düzen gerekir? Devrimci ruhun, enternasyonalist bilincin çok güzel bir örneğini bıraktı..."

"Neden Latin Amerikalı bir sanayii içinin 40 saatlik emeği Londra'da bir saatlik emeğine eşittir? Bu düzeni değiştirmek zorundayız."

Gene Yeni Uluslararası Ekonomik Düzey: "Çünkü her şeyin temel ekonomisi"

Birleşmiş Milletler'in sözcüğüdür. Birlik sağlanırsa, Pinochet gidecektir. Hangi yoldan mı? Silahlı yoldan da olur, ama bakarsınız referandum yoluyla bile olur. Seçimler de çok önemli bir yoldur, ortak, diktatörlük karşıtı güçler herkes tarafından desteklenmelidir..."

Şili'de demokrasi mücadelesi için zafere ulaşamıyor?

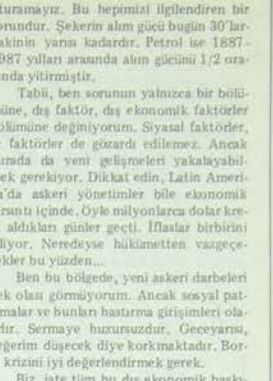
Şili'de demokrasi mücadelesi için zafere ulaşamıyor?

"Neden Latin Amerikalı bir sanayii içinin 40 saatlik emeği Londra'da bir saatlik emeğine eşittir? Bu düzeni değiştirmek zorundayız."

Gene Yeni Uluslararası Ekonomik Düzey: "Çünkü her şeyin temel ekonomisi"

Birleşmiş Milletler'in sözcüğüdür. Birlik sağlanırsa, Pinochet gidecektir. Hangi yoldan mı? Silahlı yoldan da olur, ama bakarsınız referandum yoluyla bile olur. Seçimler de çok önemli bir yoldur, ortak, diktatörlük karşıtı güçler herkes tarafından desteklenmelidir..."

Şili'de demokrasi mücadelesi için zafere ulaşamıyor?

Şili'de demokrasi mücadelesi için zafere ulaşamıyor?

"Neden Latin Amerikalı bir sanayii içinin 40 saatlik emeği Londra'da bir saatlik emeğine eşittir? Bu düzeni değiştirmek zorundayız."

Gene Yeni Uluslararası Ekonomik Düzey: "Çünkü her şeyin temel ekonomisi"

Birleşmiş Milletler'in sözcüğüdür. Birlik sağlanırsa, Pinochet gidecektir. Hangi yoldan mı? Silahlı yoldan da olur, ama bakarsınız referandum yoluyla bile olur. Seçimler de çok önemli bir yoldur, ortak, diktatörlük karşıtı güçler herkes tarafından desteklenmelidir..."

Şili'de demokrasi mücadelesi için zafere ulaşamıyor?

Filistin sorununun adil çözümünün sonuçları, dünyanın geriye kalan bölümlerinde de önemli sonuçlar doğuracak, nükleer cepheleme olasılığının bulunduğu kilit bölgelerinden birinde bu tehlike ortadan kaldırılacaktır.

Filistin sorununun adil çözümünün sonuçları, dünyanın geriye kalan bölümlerinde de önemli sonuçlar doğuracak, nükleer cepheleme olasılığının bulunduğu kilit bölgelerinden birinde bu tehlike ortadan kaldırılacaktır.

"Filistin ekonomisinin yıkılmasına yol açan ana faktörlerden bir diğeri de Batı Şeria ve Gazze'de işçilerin İsrail kesiminde çalışmıdır. 1979'da, Batı Şeria ile Gazze Şeridi'nin toplam işçilerinin üçte biri İsrail'de çalışmaya gitmekteydi; ancak bu grupta, resmi kayıtlara geçirilmeyen pek çok işçi de vardır. Örneğin bu grupta aslında okulda olmayan gereken, ancak aile ekonomisine zorunlu olarak katkıda bulunmak için çalışan çocuklar vardır. Sefi'et köyünde böyle bir çocukla röportaj yaptım. 13 yaşındaki Halid baba sabah saat 4'te kalkarak 4 saatlik bir otobüs yolculuğundan ardından İsrail'e vardığını ve parça başı hamalık yaptığını anlattı. Halid, genellikle eve gece saat 8'de dönüyor. Çocuk annesi kocasının hastanede ameliyat olması beklediğini ve oğlunun tek desteği olduğunu söyledi. Halid ise benim neden bu duruma yaşadığını bir türlü anlayamadığını söyledi; çünkü Halid'in durumunda aynı şekilde çalışan pek çok çocuk vardı.

"Göçmen işçiler, İsrail ekonomisi için ucuz emek kaynağı oluşturuyor, ancak aldıkları son derece düşük ücretlerin yanında emeklilik, hastalık izni vs. gibi haklardan da hiç yararlanıyorlar ve üstelik ücretleri de vergiye tabidir. Nablus'ta Filistinli bir sendikacı bana, halen işçilerin ücretlerinden yapılan bu kesimlerin hangi bakanlığa gideceği konusunda İsrail Sağlık Bakanlığı ile İsrail Savunma Bakanlığı arasında tartışmaların sürdüğünü aktardı. İsrail Sağlık Bakanlığı, ödenek almadan hizmet veremeyeceğini savunurken, Savunma Bakanlığı da, göçmen işçilerin geldiği Batı Şeria ile Gazze'nin işgalinin devamı için kesimlerin orduya gitmesi gerektiğinde arar ediyor. Böylece, Filistinli işçiler, kendi topraklarında işgal altında yaşama ve basıya uğrama ayrıcalığı için vergi vermiş olacaktı. Filistinli göçmen işçiler, yalnızca Filistinli işçilerin bünyesinde ömürleri sona erene kadar (aldıkları ücret İsraili bir işçinin aldığından ancak yüzde 40'ıdır), aynı zamanda işgal altındaki topraklarda herhangi bir biçim-

deye bakılmadık Olduğu Şakkar, 1982'de seçilmiş keldiği belediye başkanlığından alınmış ve sınır dışı edilme tehdidiyle karşı karşıya kalmıştı. Sınırdışı etme kararına direniş kampanyası başlatılmış olmasa, ancak Nablus'ta kalmaması için vermesinden üç gün sonra arabası havaya uçurulmuştu. Bassam da arabasını içindeydi ve bacaklarını yitirdi.

"Filistin bayrağının renkleri olan kırmızı, siyah, yeşil ve beyaz renklerin bir arada herhangi bir biçimde sergilenmesi yasaktır; bu yasak ressamların tablolarını, giysileri, her şeyi kapsamaktadır. Tüm bu yasalar, Güney Afrika'daki siyahlar için de geçerlidir; dolayısıyla İsrail'in ırkçılık uygulamakta olduğunu söylemek mümkündür.

"Toprakların yarısından fazlası Filistinlilerin ellerinden alınmış ve sömürgeleştirilmeye açılmıştır. İsrail'de toprağın yüzde 92'si sadece Yahudilere ayrılmıştır ve Filistinliler baskı altında tutulmuş pek çok yöntemi vardır; belki bunları doğrudan baskılar değildir, ancak sonuçta aynı kötü etki yaşanmaktadır. Gazze'deki Jabalya göçmen kampıydık, pek çok çocuğun çillerinin durumunun çok kötü olduğunu gördüm -bu ekzama ya da sedef hastalığı olarak bilirdi- pek çok çocuk bu hastalıkları geçiriyor. Ancak konuyu tıbbi yardım komitesindeki doktorlara karşı çıktığımda, bu kamplardaki çocukların uyuz ve iskorbüt hastalıklarına yakalandıkları söylenmişti bana. Bu çocukların içinde yaşadığı koşullar, bu hastalıkların kaçınılmazı imkansız kılıyor.

"Göçmen kamplarında genellikle kanalizasyon çukurları tamamen açıktır. Örneğin Jabalya kampındaki küçük bir gölü andırır ve koku, kampın her yerini kaplamıştır. Ailelere haftada bir verilir su verilir, su sınırdışı ve buna laveten, taze sebze ve meyve satın almak için paranın bulunmaması, tüm çocukların hemoglobin düzeyinin çok düşük olmasına yol açmaktadır. Eas yemek ekme ve pirinçtir; belki yolda iki kez de, bayramlarda et yenir. Çocukların çoğunda da bağırsak solucanları vardır ve bu büyük bir salgına dönüşüyor...

"Sabra ve Şatilla'daki 1982'deki katliamlarından, dünya Sionist rejimin saldırıdan ve insanlık dışı doğasına tam anlamıyla zorunda kalmıştır. Filistin halkının bizzat yürütmekte olduğu kurtuluş savaşını birlikte, bölge dışında yürütülen dayanışma eylemleri, dünyanın geriye kalan bölümlerinde desteği de artırmıştır. Bizler, Ortadoğu'daki durumun tartışılacak ve Batı Şeria ile Gazze Şeridi'nde bağımız bir Filistin devletinin kuruluşuna sağlamak için uluslararası bir konferans çağırılmaması, talep etmeliyiz. Bu konferansa tüm ilgili taraflar katılmalıdır, yani Filistin Kurtuluş Örgütü ve Sovyetler Birliği gibi taraflar, İsrail'in öne sürdüğü gibi sadece kendileri, Amerika ve Ürdün'ün katılımı değil... Filistin sorununun adil çözümünün sonuçları, topraklara geri dönüşme zorlamayı, Filistinlilerin oy hakları da yoktur ve çoğunlukla seçilmiş toplum liderleri görevden alınması, evlerinde gözaltıya alınması da komşu Arap ülkelerine sürgün gönderilmektedir. Nablus'un eski beledi-

"...İşgal nedir anne? Anne kamp nedir? Ülke nedir, toprak nedir? Pasaport, devlet, cumhurbaşkanı?... Oynayan robot nedir anne? Oynayan nedir? Ben kimim anne? Neden burdayım? Filistin, özgür Filistin dediğin bizim olacak mı anne? Sabra ve Şatilla, ve Balata ve Ein-el-Hilwa; Gazze ve Batı Şeria... Bize yeryüzünde yer yok mu anne?"

"...İsrail jetleri her sabah her akşam, gökyüzünde İsrail savaş kuşları... Bombalar sebze bahçelerimizi, çiçek bahçelerimizi, göçmen kamplarımızı... Bir sakıya sedir ağacı, bir sakıya çiçek eksem mi anne? Anne jetler sahadaki çiçekleri bombalar mı anne? Jetler aramızda salınacak kurşak, selin çoğumuz bombalar mı anne? Anne-bu naal gökyüzü? Çelik kanatlı alçaktan uçan kara kuşlar ehlik olmaz boğumuzdan. Dünya bizi duymaz mı anne..."

"...Kampımız kuşatma altında, gırtlık çıkıyor yasak. Bir varıl su haftada, abimim abim yiyecek arar. Güvercin ucursak mı anne? Posta gitmez gelmez. Radyolar bizi söylemez. Gazeteler yazmaz. Güvercin ucursak mı anne? Güvercin ölilere haber taşır mı anne?"

"...Adım Süheyl. Cesedimi vermediler babama anıme. Balata'da doğdum. Ve Balata'da öldürüldüm. Göremedim özgür"

Filistin'i Yaşım 8. Hiç büyümедim. Cesedimi çaldı ailem otopsi merkezinden. Adım Süheyl Filistinliyim..."

"...Adım Muhammed Mustafa İbrin. Doğum tarihim 7 Temmuz 1966. Doğum yerim Al Deheshah göçmen kampı. 12 kişilik ailemin en büyük çocuğuyum. Babam kalp hastası, bir kardeşim yetersiz beslenmeden zehöne geri kaldı; bir kardeşim 16 yaşında tutuldu, 3 yıl hapis cezası aldı. Ailemin yaşamını devam ettirmek için terkettim okulu, boyacı oldum. Bir akşam herdesimle akşam yemeği sonarında yürüyüşe çıktık. Edden çıkar çıkmaz işgal askerlerinin ateğine tutuldu. Kardeşim eve döndü. Annem dönişümü bekledi. Ben yaşayordum, işgal askerleri beni polis merkezine taşıdı, han haybindan ölüne terk edildim. Sonra bölge ordu merkezine taşınarak 6 gün burada bırakıldım. Abu Kbir gün burada gölürüldüm ve otopsi merkezine gölürüldüm ve göçmen kampında sohağa çıkmaya yasadışı ilan edildi. Aileme benim için normal bir cenaze töreni yapma izni verilmemiş. Sabahın saat 2'inde gömüldüm... Mezarım işgal altında... Ve 15 yaşındayım hâlâ, hâlâ Filistinliyim..."

1 Ocak 1988. Filistin halkının temsilcisi Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) kuruluşunun 23. yıldönümü. Tüm bu yıllar boyunca FKÖ, Filistin halkının kendine ait topraklar üzerinde özgürce yaşama hakkını yılmadan ve kararlılıkla savundu.

ABD destekli İsrail'in saldırılarına ve sivil Filistin halkına uyguladığı yoğun devlet terörüne karşın, İsrail'e karşı direniş devam ediyor. İsrail'in 1967 yılından beri işgal altında tuttuğu Filistin toprakları, Gazze sahil şeridi ve Batı Şeria'da da aralık ayı içinde başlayan direniş, artarak ve yayılarak sürüyor.

İsrail askerlerinin bu bölgelerde sivil halk üzerindeki baskılarına halkın tepki göstermesiyle başlayan direnişte, kadın-erkek, genç-yaşlı tüm sivil halk yer alıyor. Olayların başlamasından beri İsrail askerlerinin, yalnızca taş ve sopalarla karşı koyan göstericilere ateş açması sonucu onlarca Filistinli hayatını kaybetti.

Sivil halka karşı uygulanan yoğun devlet terörü tüm dünyada tepkiyle karşılanıyor. ABD'nin de dahil olduğu birçok ülke ve Birleşmiş Milletler Örgütü olaylar nedeniyle İsrail'i kınadı. Tepkiler İsrail'de de büyüyor. İsrail Parlamentosu'nun Arap üyelerinin yaptığı genel grev çağrısı yaygın biçimde uygulandı. Tel Aviv'de bir gösteri yürüyüşü yapan binlerce İsraili, işgal altında tutulan bölgelerde halka karşı devlet terörü uygulamasına karşı seslerini yükselttiler.

İsrail terörü, özellikle, işgal altında bulunan bölgelerdeki Filistin mülteci kamplarının sakinlerine yöneliyor. İnsanlık dışı koşullarda bu kamplarda yaşamaya zorlanan insanların tepkileri, silah zoruyla bastırılmak isteniyor.

Bu kamplardaki yaşamı konu alan ve arkadaşımız Sevgül Uludağ'ın hazırladığı bir yazıyı sunuyoruz.

Sevgül Uludağ

İşgal altında yaşam...

YENİ BİR YILIN BAŞINDA GENÇLİK HAREKETİNDE YENİ UFUKLAR

Yüzbinlerce öğrenci Paris sokaklarında... "Yeni bir 1968 mi?", "Madrid'de Franco'dan bu yana en büyük gösteriler...", "Aralık ayında Mayıs güneşi", "İstanbul Paris olacak mı?", "Politika'da soğuk duy: Öğrenci hareketi ve grevler, Fransız sığınmacı hayal kırıklığına, sonunu ise şaşkınlığa sürükledi...", "Gonzales ateş altında", "Öğrenciler Atina'da da yürüdü" ve "Fransız YÖK'ü geri çekildi..."

1968 yılı Aralık ayında, dünya gazetelerinin manşetlerine çıkan öğrenci eylemleri, Türkiye'de de bu tür başlıklarla duyurulmuştu. Türkiye demokratik öğrenci hareketinin 1980 sonrası ilk kitlesel eylemi gerçekleştirilmişti, polis

baskısı ve gözaltılara karşı açık grevleri başlatılmıştı. Avrupa'da ise, başta Fransa olmak üzere, yeni bir toplumsal hareketlenme vardı. Yıllardır "suskun" olduğu söylenen bir kuşak, somut istemlere yönelmiş eylemliliğiyle günün konusu olmuştu. 1987'de de farklı biçimler alarak, Fransa'nın dışında, Yunanistan, İspanya, Belçika ve Federal Almanya'da da süren bu yeni hareket, Avrupa gençliğinin değişen sosyo-ekonomik yapısı ve sorunları, eğilimleri, yeni sağ ve yeni tutucu gençlik politikaları ile bu politikalara karşı yeni eylem anlayış ve biçimleri gibi bir dizi konuda önemli ipuçları veriyordu.

İşte nükleer silahsızlanma

konusunda yıllardır sancılar çeken dünyamızın ilk doğumunu yaptığı, toplumsal yaşamın her alanında, hem sağ, hem sol politik kesimlerde "yeni"lerden söz edildiği bir dönemde, gençlik ve öğrenci hareketini 1986-87 eylemlerinden dersler çıkararak değerlendirmek büyük önem taşıyor. 1988 hem ülkemiz, hem Avrupa, hem de tüm dünya için yalnızca takvimlerin değiştiği bir yıl değil. Siyasal gelişmeler, yeni açılımları içinde barındırıyor, dayatıyor. Geçtiğimiz yılın dünya ve Türkiye öğrenci hareketinin değerlendirilmesi bu alandaki açılımlar için, 1988'in gerektirdiği perspektifleri yakalayabilmek için yadsınmaz önemde. Bu nedenle, mümkün olduğunca somut

verilerden, eylemlerin içinde yer almış kişilerle yaptığımız söyleşilerden ve farklı yayınlardan yararlanarak hazırladığımız derlemeyi ve değerlendirmemizi sunuyoruz.

Gerek dünyada olup bitenlere ilişkin haber alma eksikliği, gerekse Türkiye gençliğini ilgilendiren konularda istatistik, anket vb. çalışmaların son yıllarda iyice gidükleşmesi sonucunda doğan bir verisizlik ve bilginin darlığını aşmaya yardımcı olmasının ötesinde, okurlarımızın, değişik politik yorumlar getiren çevrelerin de konu üzerindeki değerlendirmeye ve tartışma yazılarını bizlerle paylaşmalarına olanak vereceğini umuyoruz.

Fransa'da bir milyona yakın genç sokaka döken ve üniversitelerden sorumlu Eğitim-Araştırma eski Bakanı Devaquet'in adıyla anılan yasa tasarısı, üniversite sisteminde önemli değişiklikler öngörüyordu. 1986 Haziran'ında hazırlanıp, yaz tatili sırasında (rastlantı olsa gerek!) hükümetçe kabul edilen tasarı, aralık ayında Fransa Parlamentosu'nda tartışılacaktı. Bir bütün olarak yükseköğrenimin seçkinliği niteliğini artırmaya yönelik tasarıdaki maddelerden bazılarına animasyalım:

- Üniversite giriş sınavlarının zorlaştırılarak seçkinliği artırılması,
- Harçların yükseltilmesi,
- Sınava sisteminin daha zorlayıcı olacak biçimde yeniden düzenlenmesi,
- Yükseköğrenim kurumları arasında ABD'deki benzeri bir sınıflandırmaya gidilmesi,
- Üniversitelere ayrılan devlet bütçesinin azaltılması,
- Üniversitelerin özel sektöre açılması ve uzmanlaşmaya şüphe verilmesi.

"Aslında bu tasarı yapıldığı bir şey değildi. Bir süre önce uygulanmaya başlanan politikalar kabalaştırılmak, yasalaştırılmak istendi. Anayasamızda eğitim tümüyle paradokstur. Ama bizden harc alınıyor. Üstelik bu harçlar, 1982-85 döneminde yüzde 400 arttırdı. 1985'te üniversite öğrencilerine verilen kredi de tümüyle hepsi..."

Fransa Öğrenci Birliği (UNEF) Uluslararası Büro yöneticilerinden Obey Ament'in YARIN'ın sorularını yanıtlarken söylediği gibi, yukarıdaki maddelerde özetlenen politika yeni değil, üstelik tümüyle Fransa'ya özgü de değil. 1970'li yıllardan itibaren üniversiteyle ilgilenmeye başlayan ve 1980'lerde artık bu ligini müdahaleye dönüştüren büyük sermaye, Avrupa Topluluğu (AT) ülkelerinin hemen tümünde benzeri eğitim yasalarını hazırlaması için çalışıyor. Sütunlarımızla kısaca tanıtmaya çalıştığımız COMETT ve ERASMUS adı verilen iki proje çerçevesinde Avrupa'daki üniversite gençliğinin mücadelemesi gereken sorunlar da giderek daha çok benzeşecek. Bu sorunları ortak adı ettik (seçkinlik).

Bir yanda uzmanlaşmış, yeni teknolojileri kullanarak, özel sektörün hizmetinde çalışacak bir seçkin kadro, üniversite gençliği arasında sızılıp 2000 yılına hazırlanırken, öte yanda çok geniş bir sınıftan üniversite mezunları kitlesi yaratılıyor ki, bu kitleye de işsizlik, düşük ücret ve yoksulluk bekliyor. Bu aynı Fransa'daki bölgesel diploma uygulaması somut oluyor. Bir üniversiteden alınan diplomalar, yalnızca o üniversitenin bulunduğu bölgede geçerli sayılıyor. Bu da tabii, ekonominin gelişkin olduğu bölgelerdeki üniversitelerin diğerleri arasındaki uçurumu artıran üretimin bölgeselleştirilmesi yoluytu iş olanaklarının, çalışma alanının küstlanması da beraberinde getiriyor.

Üniversitelerin özelleştirilmesi ise, özel sektörden gelecek para karşılığı, eğitim bu sektörün emrine verilmesini ve en üst düzeyde bir uzmanlaşmaya beraberinde getirecek. Belçika Flaman Dusal Öğrenci Birliği (VVS)'nden Uluslararası Öğrenci Araştırma Merkezi (ISRC) çalışan Geert Marec tümüyle özetliyor: "Mikroçipler üzerine her şeyi bilen bir patavetler hakkında çok daha az şey bile-

EĞİTİM VE ÇALIŞMA YAŞAMI Yeni politikalar ve gençliğe etkisi

Libération gazetesi, Fransa'daki eylemleri yansıtan yazısında öğrencilerin sloganını başlık yapmıştır: "68 çok yaşlı, 86 daha iyi..."

cek ve belli de insanlar hakkında hiçbir şey bilmezsek..."

Açık uzmanlaşma, yüksek harçlar ödeyerek, seçme sınavlarını aşarak iyi üniversitelerde okumayı başaran ve öğrenim yıllarında özel sektörde (COMETT gibi programlar çerçevesinde kuracağı ilişkiler) iş garantisi alanları belki pek rahatsız etmeyecektir. "Ancak" diyor UNEF'ten Obey, "Fransa gibi zaten gençliğin ancak 1/3'ünün üniversiteye gidebildiği bir ülkede, uzmanlaşma iş bulma olanaklarının iyice kullanılması, daha uzun dönemde ise işçi davranışlarının değişimi gibi sonuçlar doğuracaktır. Kolektif bilincin yok edilmesi hedefleyen global bir projenin parçasıdır bu."

Devaquet tasarısında özetlenen ve ERASMUS projesiyle bir ülkenin bölgesiyle anırtılmayıp tüm AT ülkeleri için geçerli olacak sınıflandırmaya ise, tam bir Amerikan modelini oturtmayı amaçlıyor. ABD'de dört yapılabılır yonca olarak anılan "MIT, Princeton, Yale ve Harvard" üniversiteleri, ülkedeki diğer yüzlerce üniversiteyle kıyaslanmayacak kadar yüksek paralarla öğrenim görülebilen; ama mezunları da, tekelin sunduğu en iyi olanaklarıdır. Japonya, ekonomik ve siyasal yaşamda yükselmeye şansı en çok olan, yükseköğrenim kurumlarıdır. Daha sonra ikinci sınıf üniversiteler gelir, daha sonra üç, dört, beşinci sınıflar. Aynı sistem, bizde de Bilkent'ten noktaları bir piramit yapılabılır tabanda yalnızca taşra değil, büyük kent üniversitelerinin de büyük bölümünün yer alması

işsizlik istatistiklerinin daha iyimser görünmesi sonucunu doğuruyor.

Ve bu iyimserlik görüntüde kalmaya mahkum. Bugün işsizlik oranı Yunanistan'da yüzde 10, Belçika'da yüzde 12, İspanya'da yüzde 20. Gelişmiş kapitalist ülkeler içinde en yüksek genç işsizlik oranına sahip iki ülke Fransa ve İtalya'da 25 yaşın altındaki gençliğin üçte biri işsiz. Üniversite diplomaları arasında ise bu oran yüzde 14'e düşüyor! Eger köklü önlemler alınmazsa, 2000 yılında Federal Almanya'daki işsizlerin sayısı 3,5 milyona ulaşacak ve bunun yaklaşık 2 milyonunu gençler oluşturacak. Çalışan gençlerin büyük bölümünün ise işleri geçici, İspanya'da gençlerle yapılan sözleşmelerin yüzde 90'ın uzun altı aylık bir güvence sağlıyor. Fransa'da toplam 8 bin genç, işsiz olmasına karşın devletten herhangi bir sosyal yardım almadan, ailelerinden de destek görmeksizin yaşarken, son derece kötü şartlarda yaşayan işsiz gençlerin sayısı 850 bin. Belçika'da ise 500 bin işsiz 200 binini gençler oluşturuyor. İşsizliklerinin ilk 6 ayında yardım alamayan gençler, 6 ay sonra 13 bin frank işsizlik maaşı alıyorlar. Ancak bunu hakedebilmek için ilk altı ay boyunca ve sonrasında her gün işsiz olduklarını kanıtlamak zorundalar. Belçika Komünist Gençliği'nden Klaus Formesya bu "ilginç" uygulamayı şöyle anlatıyor: "Kentlerde belirli merkezler vardır. Her gün o merkezlere gidip imza almak zorundasın. Daha ilginç, her gün o merkeze kaçta gitmen gerektiğini ancak bir önceki gün öğrenebilirsin. Yani belirli bir saat yoktur. Bir gün önce, senin dahil olduğun grubun imzaya kaçta gideceği anons edilir, radyo ve TV aracılığıyla. Öğle olabilir, akşam olabilir. Ona göre gider imza atar, haritını damgalatırsın."

İşsizliğin, geleceğe güvenle bakamama duygusunun yaratıldığı ruhsal sorunlar bir yana, doğrudan somut sonuçlar -dan birisi de, gençlerin giderek artan sürelerle ailelerine bağımlı olmaları. Fransa'da işsizlik ve evsizlik nedeniyle 25 yaşın altındaki gençlerin yüzde 80'i ailesiyle yaşıyor ki, bu oran, 1960'li yılların sonundaki kıyaslandığında çok ciddi bir artışa karşılık geliyor.

Eğitim ve çalışma yaşamına ilişkin politikalar ile bunların sonuçlarının, işsiz gençliği etkilememesi düşünülemez. Batı Avrupa'da işsizler gelecekteki işsiz sorunlarını her geçen gün daha da yanıtlamamaya başladığını görüyoruz. Ancak işsiz gençlik örgütlenmeleri, birkaç Avrupa ülkesi dışında henüz yaygınlaşmış, ulusal birlikler düzeyine erişmiş değil. Gene de, geçen yıl, özellikle Fransa ve Federal Almanya'daki eylemler gösterdi ki, işsiz gençlik üniversite gençliğiyle giderek artan oranda bir sorunlar ortaklığı yaşıyor ve bu sorunlar karşısında eylem yapmaktan çekinmiyor. Yunanistan'da 28 Ocak 1987 günü düzenlenen ve ülkede şimdiye dek yazılan en büyük işsiz eylemi olarak nitelendirilen gösteriye katılan 20 bin öğrencinin sloganlarını sıralamak bile, bu kesimin temel istemlerini kavramamıza yetecektir: "Çift tedarik uygulamasına son!", "Mezunları iki sınıfa ayıramazsınız!", "Meslek dersleri istiyoruz", "Liseden sonra iş!", "Üniversiteye girme hakkı sınırlanmasın!", "Eğitim ayrıcalığı değil, hakler!", "Okulda demokrasi, işsizlerin sendikal örgüt kurma hakkı engellenmez!"

DÜNYA VE TÜRKİYE GENÇLİK HAREKETİNİN 1987 PROFİLİ, 1988 PERSPEKTİFLERİ... GENÇLİĞİN BUGÜNKÜ YAPISI, SORUNLARI, EĞİLİMLERİ... YENİ EĞİTİM POLİTİKALARI VE ARDINDAKİLER... DEĞİŞEN ÖRGÜTLENME VE EYLEM ANLAYIŞLARI...

Yasemin Çongar

BİR MESLEK KAZANDIRMAYAN, FIRSAT EŞİTLİĞİ OLMAYAN, KALİTESİZ, SEÇKİNCİ, GERİCİ EĞİTİM DÜZENİ

Ortaöğretim

Ortaöğretimin en çok dikkat çeken özelliği fırsat eşitliğinin olmamasıdır. Aslında bu özellik, bütün eğitim sistemimizin belirleyici özelliğidir. Okullaşma oranlarına baktığımız zaman, bunu açıkça görmek olanaklıdır.

Lise çağındaki genç nüfusun ancak yüzde 32,4'ü okuyabilmektedir. Yüzde 70'ine yakın bölümü lise eğitimine ulaşma olanaklarını bulamamaktadır.

Lise ve Dengi Öğretimde Okullaşma Oranları	Yıllar	Yüzde Genel Lise	Mesleki Lise
1973-7	20,5	57	43
1985-86	32,4	58	42

(Kaynak: DPT)

Bu verilere bakılarak fırsat eşitliğinin iyileştiği söylenebilir de, yüz kılaşın ancak 30'unun okuma hakkına kavuşabilmesi olumlu bir durum sayılmaz. Bu verilere göre okullaşma oranı, yılda yaklaşık yüzde 1 artmış, oysa aynı dönem içinde dünyada artış oranı yaklaşık yüzde 3,2 iken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran yüzde 5'tir. Görünürdeki iyileşme, dünya ölçülerine göre çok geride kalmıştır.

Kaldı ki, bu iyileşmenin ne pahasına gerçekleştirildiğini de ortaya koymak gerekiyor. Bu iyileşme, kalabalık sınıflar, kötüleşen kalite pahasına gerçekleştirilmiştir. Tıpkı YOK uygulamalarındaki gibi, yetersiz bina, araç-gereç, öğretmenle gerçekleştirilmiştir.

Ortaöğretim, gençliğin bir meslek sahibi olma hakkını da daraltan bir eğitime sahiptir. Lise dengi mesleki teknik okullarda okuyan öğrencilerin toplam içindeki payı bir diğer eğilimi göstermektedir. İmam-Hatip okulları çıkarıldığında bu oran daha da düşmektedir. Düş liseler genellikle mezuniyet sonrasında iş bulma olanakları sınırlıdır. Bir meslek kazandırmamaktadır. İHBK (İş ve İşçi Bulma Kurumu) verilerine göre, toplam işsizler içinde lise

Eğitimi kurumsal olarak gerçekleştirilmekte ve içeriği antidemokratikleştirmede gerilicik epey yol almıştır. 1988'de bu eğilimin artarak sürecini belirletmiştir.

mezunlarının payı yüzde 25'tir. Her dört kişiden biri lise mezunudur.

Ortaöğretimde fırsat eşitliği yok, bir meslek kazandırmıyor, gelecek korkusu büyük. Bu çizgilerden oluşan resme, başka bir kalın ve kara çizgiyi daha eklemek gerekiyor. Seçkinlik. Ortaöğretim aynı zamanda seçkinlidir. Artık 1987 Türkiye'nde özel liselerde okuyan öğrenci sayısını toplam lise öğrencilerinin yüzde 3,2'idir.

Bu oran, seçkinlik eğitimin ulaştığı boyutu ortaya koyduğu kadar, ortaöğretimde özelleştirmenin ulaştığı boyutu da gösteriyor. Seçkinliği göstermek için başka verilere de bakabiliriz. Fen ve Anadolu Liseleri'nde öğretim gören öğrencilerin toplam içindeki payları yüzde 2'dir. Kısacası, ortaöğretimde öğrencilerin yüzde 95'i kötü ve yetersiz eğitim görürken, yüzde 5'i de çok daha iyi koşullarda oku-

ma şansına sahiptir. Seçkin azınlığın başarı oranları yüzde 90 lann üzerinde iken, çoğunluğun okuduğu okullarda başarı oranı yüzde 60'lardadır.

Fırsat eşitsizliği ve seçkinlik, baştan oranlarından da görülebileceği gibi, kalitesiz eğitim, başka kanalları zorluyor. OSS barajını aşmak isteyen liseli gençlik, kendisini özel dersanelerin kapısında buluyor. Özel dersanelerin sayısı 476'ya, öğrenci sayısı da 265.257'ye ulaşmıştır. Bu rakamlara, izin almaksızın kurulan dersaneler ve buralarda fırsat eşitsizliğini kırmaya çalışan öğrenciler dahil değildir. Bu rakam, endüstri meslek liselerinden daha çok dersanelerin olduğunu, bütün teknik lise öğrencilerinden daha çok öğrencinin dersanelerde öğretim gördüğünü söylüyor.

Bütün bunlar, ortaöğretimin hem kurumsal olarak, hem de içerik olarak gerileştirildiği söylenmedikçe eskik kalır. Ders kitapları, savaş çıkartkanlığı, demokrasi düşmanlığı yapıyor. İslamcı bir içerik taşıyor. Özgür bilimsel düşünce yöntemine, bu kitaplarda yer yok. İmam-Hatip liseleri 1974'te 71 iken, bugün bu sayı 376'ya çıkarılmıştır. Aynı dönem içerisinde öğrenci sayısı 10 kat artmıştır. Bugün ilköde yetişkin işgücü yetiştiren endüstri meslek liselerinden daha çok İmam-Hatip liseleri vardır. İmam-Hatip liselerinde okul başına öğrenci sayısı, tüm teknik liselerde okul başına öğrenci sayısından yarı kadardır. İmam-Hatip liselerinde öğretim başına 8 öğrenci düşerken, tüm teknik liselerde bu oran 16, yani iki katıdır.

Sözü uzatmayalım, eğitimi kurumsal olarak gerçekleştirilmekte ve içeriği antidemokratikleştirmede gerilicik epey yol almıştır. 1988'de bu eğilimin artarak sürecini belirletmiştir.

Lise Öğrencilerini İşverenlerin İnsafına Terkeden Proje: OSANOR

Bu öğrenciler bir iş kazasına uğrasa bir bacağına, bir elini vs. kaybetse ne olacaktır? Bu belirsizdir.

OSANOR açık adıyla Ohul Sanayi İşbirliği Projesi, Avrupa Topluluğu ülkelerinde uygulanmaya konulan COMETT projesinin ortaöğretimde uygulanmış biçimidir. Endüstri meslek liseli öğrencilerinin, öğretmenleri arasında nasoyide çalışarak eğitimlerini geliştirme amacı doğrultusunda uygulamaya konulmuştur. Böylece öğrenci, okulunda öğrendiklerini, doğrudan fabrika ortamında ve iş alanında uygulamaya koyabilecektir. Ancak bu amaç için biraz kazınca, ortaya düşük ücretli, ucuz işgücü, her türlü güvencesiz ve örgütlenmeden yoksun işçi sunumu çıkarıyor.

Endüstri meslek liseleri öğrencileri, bütün güvencelerden uzak, saraycıların ellerine teslim ediliyor. Bunlar sigortasızdır. Bunlar sendikasıdır. Bunlar İş Yasasının tanıdığı hakları kullanamazlar. Kısacası OSANOR, endüstri meslek liseleri öğrencilerini, hiçbir işletmelerde işverenlerinin işine terk edilmiş çocukların konumuna düşürmektedir. Hem de yakıştırmaz. Bu öğrenciler bir iş kazasına uğrasa bir bacağına, bir elini vs. kaybetse ne olacaktır? Bu belirsizdir. İşverende bir grev olduğunda, çalıştırılmaya devam ettirilmeleri halinde öğrenciler, grev birici konuma itileceklerdir.

İsmail Gül

1988'DE GENÇLİĞİ ARTAN İŞSİZLİK BEKLİYOR

İşsizliğin acısını gençler çekiyor

Yarın korkusu yaşam korkusuna dönüşüyor, düzen onu gündelik yaşamda cür almaya çalışıyor.

Gençlik iş istiyor. Çalıkmak istiyor, çalışarak kendini gerçekleştirerek ve yaşamın başkasına dayanmadan sürdürmek istiyor. Bu isteği bir karanlıkla, bir duvarla karşılıyor. Çaldığı bütün kapıları kapıyor. Arkasından, bilinen sıkıntılar ve acıları yaşıyor. Geleceğe ilişkin umudunu kaybe-

yoksun olarak çalışmaktadırlar. Sendikalaşma haklarını kullanmayı bir yana bırakıyor, sigortalı olma hakkından, İş Kanunu'ndan yararlanma haklarından bile yoksundurlar. İlk işten çıkartılacak olanlardır. En son işe alınacaklar, yine onlardır. Güvencesiz, geleceksiz bir yaşam onların kaderi yapılmak istenmektedir. Ça-

İŞSİZLİK VE GENÇLİK

Yıllar	24 Yaş ve Daha Küçük İşsiz sayısı	Küçük Yüzde	Yükseköğretilmiş İşsiz sayısı	Yükseköğretilmiş Yüzde	Toplam İşsiz Sayısı
1984	375.168	43,0	17.161	1,9	863.589
1985	530.485	54,9	20.575	2,1	966.195
1985	595.649	55,0	22.719	2,1	1.081.306

diyor. Yarın korkusu yaşam korkusuna dönüşüyor, düzen onu gündelik yaşamda esir almaya çalışıyor.

Bugün İş ve İşçi Bulma Kurumu'na başvuran her iki işsizden birisi 24 yaş altında bir genç. Gençlik işsizlikten, acılarından en çok payı alan kesim.

Verilere göre, işsizlik yıldan yıla artarken, artan işsizlik içinde gençlerin payı da yükseliyor. Ocak ayında gençlerin toplam işsizlik içinde payı yüzde on iki artmıştır. Her 100 işsizden 55'ini gençler oluşturur duruma gelmiştir. "Bu eğitim artarak devam edecek" demek; költürser, karanlık tabloları çizmekten hoşlanmak olmayacaktır. Gelişmeler bunu söylemeyi gerektiriyor. 1988 yılında gençlik işsizliğinin acılarından daha çok pay alacaktır. Gençlerin büyük bir kısmı, güvencesiz-

leşmek isteyen ama meslek sahibi olamayan, iş isteyen ama iş bulamayan, ekonomik bağımızlaştığını kazamp kendi yaşamını kurmak isteyen ama ailesine sığınmak zorunda bırakılan, bezmiş bir gençlik. İşte yaratılmak istenen durum budur.

Toplumda korkunun egemenliği salt sople ile sağlanmaz, ideolojik üretim merkezlerinin çalışmaları da yetmez. Bunlara ek olarak güvencesizlik ve riski artırarak, toplumdaki günlük yaşam içinde de teslim almak gereklidir. Yapılan budur.

(*) İHBK verileri yeterlidir. Çünkü Kurum kendine iş bulma umuduyla başıyıp vapan işsizleri vaat ediyor. Tarımı kapamıyor, ya bavyoru ya maviyanlar... Bu nedenle gerçek rakamlar daha korkunçtur. Oran daha yüksektir.

Kaynak: İHBK 1986 İstatistik Yıllığı

Bugün her 47 işsizden biri yükseköğretim mezunu...

Diplomalı işsizlik: çaresiz dert..

Eğitim sistemimiz, ilkökula başlıyıp üniversitede sona eren bir tüpe benziyor. Bu tüpün ara çıkışları yoktur. Meslek sahibi olmak istiyor, bu tüpten geçmek zorundasın. Cari ücret sistemi ve özendiricilerin yanı sıra, eğitim sisteminin yapısı bunu zorunlu kılıyor. Mesleki teknik eğitim belirleyici bir önem kazanmadığı, lise mezunu olarak meslek kazanma olanağı olmadığı sürece bu tüp, ara çıkışlarına kavuşamayacak.

Diyelim, tüpü başıyla geçtiniz. Üniversite ölümlüğü OSS barajını aşmış, YOK'un doldur boşalt sisteminden zarar görmeden, atılmadan harçların akıntısına katlanarak bu tüpü geçtiniz. İş bulamaz, hele hele mesleğinize uygun bir iş bulamaz olamaz mı? İç rahatlığı ile evet diyebilir misiniz?

Üniversiteyi bitirmek, giderek, özellikle YOK'le birlikte bir meslek sahibi olmamanın garantisiz olmanın çıkması. Yükseköğretim mezunu işsizlerin sayıları geçen gün artıyor. Üniversite gençliği "Yarınım ne olacak, iş bulabilecek miyim?" sorusunu sürekli soruyor. Gelecek, en ufak aydınlığı olmayan bir karanlığa dönüşüyor. Geleceğe olan inanç kayboluyor.

Bugün her 47 işsizden birisi yükseköğretim mezunu. Çok değil, bundan üç yıl önce, her yüz işsizden birisi yükseköğretim mezunuydu. Demek ki durum kötü-

leşiyor. Daha da kötüleşecektir. Çünkü yükseköğretim, ülke gerçekleri ve geleceği ile uyumlu bir planlamadan yoksundur. Bugün her 4 yükseköğretim öğrencisinden biri, açıköğretim öğrencisidir. Toplam öğrencilerin içinde, sosyal bilimler öğrencilerinin payı 1984-85 öğretim yılında yüzde 62 iken, 1986-87 öğretim yılında bu oran yüzde 71'e çıkmıştır. Bu sayılara açıköğretim dahil değildir. Açıköğretim dahil edildiğinde, bu oran daha da yüksektir.

Bu rakamlardan ülkenin sosyal bilimler alanında ihtiyacının yükseldiği sonucunu çıkartmak olanaksızdır. İşsiz olanların mesleklerine göre dağılımına baktığımızda, beden işçilerinden sonra ikinci sırayı büro elemanları ve muhasebecilerin almış olması bunun olanaksızlığını anlatmaktadır.

Önümüzdeki günlerde bu manzaranın daha kötüleşeceğini söyleyen, sadece geçmişte oluşan eğilime bakarak söylemiyoruz. Bir başka ve giderek belirleyici olan eğilime bakarak söylemiyoruz. Eğitimin artan bir biçimde seçkinliğe dayandırıldığını, bir yanda Bilken, diğer yanda açıköğretimden oluşan makası giderek açılacağını, sonuçta değerli değerli diplomalar ayırmanın genişleyeceğini, bunun da işsizler içinde diplomaların sayılarının artmasına yol açacağını kestirmek zor olmasa gerek.

Kadınla erkek: her yerde birlikte her yerde eşit

Kadın sorunu, yüzyılın başından beri üzerinde en çok konuşulan, en çok tartışılan, çözümler aranan, çevresinde hareketler, eylemler oluşturulan, gruplar kurulan sorunlardan biri. Kadın hareketleri, özellikle 1970 ve 80'li yıllarda toplumsal bilincin ve canlanmanın da önemli odaklarından biri oldu.

Genç kızlar, üniversite öğrencileri, çalışan genç bayan arkadaşlarımız, tüm toplumsal, ekonomik sorunlar içinde, bir de yalnızca "kadın" olmaktan kaynaklanan sorunları yaşıyorlar. Bundan böyle, kadın hareketleri, kadın sorunları ve haklarına ilişkin yaklaşımlar konusuna YARIN daha geniş yer ayrılacak. Başlangıç olarak, genç insanlardan evde, işyerinde, okulda cinsiyetleri nedeniyle karşılaştıkları sorunları anlatmalarını isteyeceğiz. Cinsiyete dayalı ayrımcılığın temel insan haklarına aykırı düştüğü gibi yalnız bir gerçektir hareketle, kadın sorununu tüm önyargı ve katı yaklaşımlardan uzak, ağırlıklı olarak da okurlarımızın katkısıyla tartışmayı sürdüreceğiz.

Kadınla erkek her yerde birlikte, her yerde eşit! Bu istemin aşama geçmesi için verilen tüm çabaların değerli olduğu inancıyla, her anlayış yaklaşım ve etkinliklerini bize yansıtmasını diliyoruz. Dergimize iletilen tüm deneyim, görüş ve öneriler tartışmamızı boyutlandırarak, verimli kılacaktır.

**Söyleşiler: Ayçe Arsoy,
Nihat Yıldız - Demet Çetin
Nermin Hocaoğlu**

"GENÇ KIZ OLARAK EN ÖNEMLİ SORUNUM, EVE, AILEME İLİŞKİN..."

ESİN BAKIRCIOĞLU
Devlet Konservatuarı Yüksek Bölüm öğrencisi

Bir genç kız olarak olduğum dışından birtakım istekleriniz olduğunda karşılaşılan sorunlar insanın boyunu aşabiliyor. Ancak, isteklerinizi kısarsa ve olduğunun, kendisine tanınan çerçevesinin dışına çıkmazsa, sorunuz bir yaşama sahip olabiliyor genç kız. Bir genç kız olarak somut bir biçimde yaşadığım en önemli sorun,

ev, aileme ilişkin olanı. Çünkü, insan diğer çevrelerdeki, örneğin üniversite çevresindeki kısıtlıya şeylere daha kolay sayış açabiliyor. Ev ise tüm sorunların çevresinde hareketler, eylemler oluşturulan, gruplar kurulan sorunlardan biri. Kadın hareketleri, özellikle 1970 ve 80'li yıllarda toplumsal bilincin ve canlanmanın da önemli odaklarından biri oldu.

Genç kızlar, üniversite öğrencileri, çalışan genç bayan arkadaşlarımız, tüm toplumsal, ekonomik sorunlar içinde, bir de yalnızca "kadın" olmaktan kaynaklanan sorunları yaşıyorlar. Bundan böyle, kadın hareketleri, kadın sorunları ve haklarına ilişkin yaklaşımlar konusuna YARIN daha geniş yer ayrılacak. Başlangıç olarak, genç insanlardan evde, işyerinde, okulda cinsiyetleri nedeniyle karşılaştıkları sorunları anlatmalarını isteyeceğiz. Cinsiyete dayalı ayrımcılığın temel insan haklarına aykırı düştüğü gibi yalnız bir gerçektir hareketle, kadın sorununu tüm önyargı ve katı yaklaşımlardan uzak, ağırlıklı olarak da okurlarımızın katkısıyla tartışmayı sürdüreceğiz.

"MÜCADELE ORTAK OLMALI."

ZÜHAL ÇETİN
A.Ü. Hukuk Fakültesi öğrencisi

Kadın sorununu genç yaşlı, öğrenci-çalışan gibi ayrımlarla ele almıyorum. Öğrenci kızın yaşadığı sorunlardan çok daha ağırını diğer kesimlerden insanlar da yaşıyor. Öğrenci olarak bizler onlardan çok daha şanslıyız; çünkü yaşamımızı yönlendirebilme olanağımız var bir ölçüde de olsa.

Feminizm konusunda bilgin var tabii. Feminizmi tek başına savunmanın, temel sorunu gözden kaçırmak olduğuna inanıyorum. Ezilen ve sömürülen yalnızca kadınlar değil ki! Mücadele ortak olmalıdır. Düşmanımızı sadece erkekler olarak görmek, böylece bir mücadeleyi baltalamaktır yalnızca. Ama, bu söylediklerim ezilip horlanmayı, ikinci sınıf insan davranışı görmeyi kabullendiğimi getiriyor. Verilecek mücadelede biz kadınlara iki kat ağır görev düşüyor. Hem varolan sömürücü düzenine karşı mücadele, hem de insan olarak erkeklerle eşit haklara sahip olduğumuzun, cinsel meta olmadığımızın, özgür olduğumuzun mücadelesi.

"İŞ SINAVLARINDA ERKEKLER TERCH EDİLİYOR"

DEVLET MEMURU GENÇ BİR İŞLETMECİ (SBF Mezunu)

Bir bankada uzman olarak çalışıyorum. Uzmanlık, mülkiyetlik dallarında, ya da yetkili olmayan gerekçelerin dallarda banyanlara hak tanınmıyor. Bu tür yetki iste-yişler için yapılan başvurularda, iş anınavlarında erkekler tercih ediliyor. Bu sınavların birçoğunda TC vatandaşları olmanın yanı sıra, erkek olma koşulu da aranıyor.

Kız olduğum için ergenlik çağına geldiğimde ailem hareketlerimi kısıtlamaya başladı. Bir kadının günlük yaşamda karşılaştığı bir başka sorun da otobüsler. Otobüslerde rahatlaş edilmemek için oturmayı, ya da rahat ayakta durabileceğim bir yer bulmayı tercih ediyordum. Birçok erkek bu rahatlığı edilebilir tavırlarıyla karşılaşıyor.

Türkiye'deki kadın hareketine gelince, yaptıkları eylemler bence sonuçsuz. Örneğin "Dayağa Hayır" kampanyası başlatıldı, sorunuz bir yaşama sahip olabiliyor genç kız. Bir genç kız olarak somut bir biçimde yaşadığım en önemli sorun,

ev, aileme ilişkin olanı. Çünkü, insan diğer çevrelerdeki, örneğin üniversite çevresindeki kısıtlıya şeylere daha kolay sayış açabiliyor. Ev ise tüm sorunların çevresinde hareketler, eylemler oluşturulan, gruplar kurulan sorunlardan biri. Kadın hareketleri, özellikle 1970 ve 80'li yıllarda toplumsal bilincin ve canlanmanın da önemli odaklarından biri oldu.

"İNSAN OLARAK DEĞİL DE, CİNSEL OLARAK GÖRÜLMÜ DURUMU..."

ÇAĞLA ÖZTEK
ÖDTÜ Kamu Yönetimi 1. sınıf öğrencisi

Kız-erkek ilişkilerinde, özellikle duygusal ilişkilerde çevreden ve aileden gelen tepkilerle karşılaşyorum. Ailem kız olduğum için evde ev işleri yapmamı istiyor. Bu sorumluluklardan kaçmıyorum, şikâyet etmiyorum ama, bunlar yalnızca kız olduğum için istendiğinden, buna karşı çıkıyorum. Hem aileden, hem çevremden kız olduğum için farklı davranmam isteniyor. Bunlar daha çok gelecek-görenekler, yaşayış biçimiyle ilgili. Oysa ben insan gibi davranmak istiyorum.

En büyük korkum, da gelecekte iş yaşamında kadın olduğum için karşıma çıkacak engeller. İnsan olarak değil de, cinsel olarak görülme durumuyla karşılaşabiliyim. Ben sosyal bilimci olacağım. Bütün toplum, ataerkilli bir toplum. Kadına yeterince değer verilmiyor. Beklediği bir sosyal bilimci olarak ciddiye alınmayacağı, istediğini yerde bu yüzden geleme-yeceğim.

Feminizm gerçekten saygı duyulacak bir hareket. Kadınların böyle bir harekete ihtiyacı var. İsmimin feminizm değil de, genelde eşitlik için çalışıldığını gösteren bir şey olması daha iyi olur. Çünkü bu hareket, erkek düşmanlığı ya da kadının öne çıktığı bir toplumun özleminden yola çıkıyor. Oysa amaç kadınlara eşitlik değil, kadını insanlık olarak kabul etmektir. Kadın hareketi genelde insanlık için, insanların eşitlik için ve onların eşit haklarını korumak için yapılan her şeyin bir parçası olmalı. Bizim dinimiz de kadınlara korumak için yapılan her şeyin bir parçası olmalı. Bizim dinimiz de kadınlara korumak için yapılan her şeyin bir parçası olmalı. Bizim dinimiz de kadınlara korumak için yapılan her şeyin bir parçası olmalı.

"BİR KIZLA BİR ERKEK FARKLIDIR"

**İ.L.U. Edebiyat Fakültesinden,
Bir Kız Öğrencisi**

Ben aileden ayrıyım, onlar Ego tarafında oturuyorlar. Ailem kız olduğum için bana ağabeyimden daha farklı davranır, ama bu bence çok doğal. Ben ağabeyim gibi istediğimi yapmam, eve geç saatlerde gelmem imkansızdır; çünkü bir

Hicbir zaman feminist olmadım. Bu benim dünya görüşüme çok aykırı bir şey. Ama dünyada ve Türkiye'de karşı olunacak o kadar "izm" var ki, bir "izm"e karşı olunacaksa, herhalde feminizmi olmaz bu. Feminizme karşı olmadığımı göre, feministlerin eylemlerine de karşı değilim. Bana söyle geliyor, bilmiyorum doğru mu? Bütün baskı dönemlerinde, diyetim ki edebiyat alanında, bir çocuk edebiyatı başlıyorum. Dünyaya baktığımda, örneğin İran'da "Bir Şeftali Bin Şeftali" diye bir şey yazıyor, doğrudan söyleyemediklerimi, bir başka biçimde öyle güzel anlatmış ki. Bu baskı dönemlerinde belki söyleyemediklerimi dile getirmek için, aydın kadınlarımız feminizmle uğraşmaya başladılar. Özgür bir ortam olsa, kadın-erkek birli-

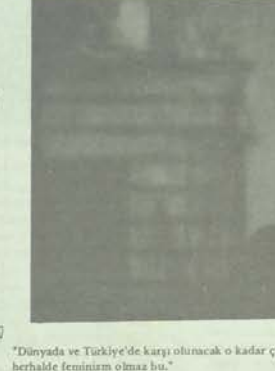
İŞIK YENERSU
"kim kime dayak atıyorsa, ona karşı hep birlikte mücadele etmek gerek."

kızla bir erkek farklıdır, ayrıca ben de bir genç kızım gece geç saatlere kadar dışarıda kalmamı doğru bulmuyorum, toplumumuz bunu hiç de iyi karşılamaz. Bizler kız olduğumuz için istediğimiz her yere giremeyiz. Kahvelere filan gireriz kız arkadaşlarımız var, ama ben böyle

te, elele örgütlenebilir, bir parti kurulsun, bir sosyalist parti... kimse feminizmi fin-anslanmayacak. Herkes o partide çalışacak, çünkü o partinin programında zaten "insanın insanı ezmesi" söz konusu olacak. Dolayısıyla, böyle parça bölük kimse dağılmayacak, daha güçlü örgütler kurulacak. Ama şimdiki feministler de, belli bir görev üstleniyorlar. Bu görevi kendilerinde görüyorlar. Ama bütün bunların erkeklerle elele yapmasıyla? Erkek feministlerin sayısı parmakla gösterilecek kadar az. Bu da bir yanlışlığı gösteriyor ben-çer. O zaman "feministler bu işi erkek düşmanlığı ile karıştırıyorlar" deniyor. Ve haklı çıkıyor bu eleştiriler.

Ben kadın-erkek birlikte görüşmeye-çalışmaya inanıyorum bu dünyayı. Ama di-

"Dünyada ve Türkiye'de karşı olunacak o kadar çok 'izm' var ki, bir 'izm'e karşı olunacaksa, herhalde feminizmi olmaz bu."

yerlere girmeyi hiç düşünmedim. Çünkü ne olursa olsun böyle rahat kızlarla çevrede iyi gözle bakılmıyor ve onlar toplum tarafından dışlanıyorlar. Ben yurtta kaldığım için bana çevremden kötü gözle bakılmıyordum rahatsız oluyordum. Çünkü her-keste uygun olan bir kızı da, yurtta kalan kızlar ailelerinden ayrı oldukları için rahat kızıydılar, onlarla rahatça görüş-tilerletilerletiler şeklinde. Bunun nedeni de sanırım izin alıp tiyatroya, sinemaya filan gidene, -erkeklerin yurt girişinden daha geç olduğu için- son erkek servisiyle ya da erkek arkadaşlarıyla yurda dönen kız arkadaşlarımız görüş, herkesi onlara göre değerlendiren çevre.

Bana göre kadınlara erkeklerin eşit olması bizim toplumumuz için çok zor. Bizim toplumumuzda kadınların erkekler gibi davranması imkânsız, çünkü ikisinin konuları da, görevleri de, kendilerinden beklenenler de, yapılan gereği birbirinden çok farklı.

"AILEDE AĞABEYİMDEN ÇOK FARKLI DAVRANILIR BANA..."

ALİYE COSAR
AÜ DTCF Amerikan Dili ve Ed. Bölünüsü

Ben aileden ayrıyım ve Ankara'da özel bir yurtta kalıyorum. Babam oldukça otoriter bir insandır. Ailede ağabeyimden çok farklı davranır

bana. Ağabeyim eve istediği saatte döne-bildiği halde, ben izinsiz kapıdan dışarı bile çıkmam. Babam evdeyken çok önemli bir işim yoksa ve annem de araya girmemişse evde oturmak zorundayım. Başta da söylediğim gibi, ben özel bir yurtta kalıyorum. Zaten yurtta kalmak yeterince zor değilmiş gibi, bir de çevredekilerin zaman zaman ayıplayan zaman zaman hor gören, özellikle de acaba ben de bir yarar sağlayabilir miyim gibi bakış-larıyla karşılaşıyoruz. Çünkü çevredekiler-göre bizler rahat kızıydık, birçok erkek arkadaşımız var. Hatta bu konuda çok çarpıcı olduğumu düşündüğümü bir örnek vermek de isterim. Bir gün mahalle sakin-leri yurt müdürümüşe bizleri şikâyet et-mişler ve "Bunun yurt mu, yoksa siz burada batakhane mi çalıştırıyorsunuz? Bu kızlar her gün başka başka erkeklerle yur-da geliyorlar, sokaklarda sarmaş dolaş do-laşıyorlar" diye. Tabii, o günden sonra üzerimizdeki baskılar bir kat daha arttı, yurt müdürümüz bizleri toplayıp uzun sü-re söyleyiverdi. Böyle devam ederse daha sert önlemler alacağız da sözlerine ekledi.

Ben bu kadar fazla sorunu çok somut olarak yaşarken, feminizm gibi hareketler bana, sorunlarımız çok uzak, köklü çö-zümler bulmaya yaramayacak şeyler gibi geliyor, yani biraz havada kalıyor. Ben de erkeklerle kadınların aynı haklara sahip olmasını gerektirdiğini savunuyorum, ama er-kekleri özellikle birer rakip olarak gör-müyorum.

YARIN 7. YIL ABONE KAMPANYASI

Bir sabah otobüse biniyorsunuz ve muavin size artık 100 lira değil, 250 lira ödemeniz gerektiğini söylüyor. Uyuklu bir şaşkınlıkla istediği ücreti ödüyorsunuz. Sonra sinirleniyorsunuz; "Önceden haber verilebilirdi."

Zam terörü işte böyle bir şey. Yeni zam paketleri açılana kadar güvensiz, kuşkulu dolaşacaksınız. Elinizi attığınız her şey size zamları anımsatacak. "Bugün olmadı ama yarın muhtaka." Akşam derginizi okumaya başlayacaksınız ve ne okuduğunuzu anlamayacaksınız bir süre. "Acaba bu kaç lira olacak?"

Şu bir gerçek, maliyet artışlarındaki oran ile ücret artışındaki oran çok farklı. Bir yıl önce fiyat ayarlaması yaptığımızda yeni fiyatımızın enflasyona karşı dayanıklılığı yaklaşık 7-8 ay sürüyordu. Sonrası maliyet ayarlaması dönemi idi. Ve fiyatımız bir yılda eskiyordu.

Şimdi ise fiyat ayarlaması yaptığımızda, yeni fiyatımızın enflasyona karşı dayanıklılığı 3-4 aydan fazla olamayacak. Yani fiyatımızın eskime süresi de kısaldı. Zam terörü karşısında maliyetleri kısmak bir çözümdür, maliyet artışlarını okura yansıtmak bir "çözümdür".

Yarın 7 yıldır yayınlanıyor, 7 yıldır zamlara karşı çeşitli tepkiler gösteriyor. Bugün de iktidarın tüm gayretlerine karşın maliyet artışının tümünü sizlere yansıtmayı düşünmüyoruz.

◆ abone ücretimizi arttırmıyoruz!...

Abone ücretimiz 3 ay daha artmıyor. Üç ay daha
Yurtiçi yıllık abone ücreti 4800 lira.
Yurtiçi altı aylık abone ücreti 2500 lira.
Yurtdışı yıllık abone ücreti 41 DM
Yurtdışı altı aylık abone ücreti 21 DM.

◆ aboneler fiyat artışlarından etkilenmiyor!..

Abonelerimiz her zaman olduğu gibi abonelikleri süresince fiyat artışlarından etkilenmeyecekler. Abonelerimize dergimizi yüzde 55 indirimli veriyoruz. Dergimizin ederinin artmasıyla abonelerimiz bir dergiyi 900 lira yerine 400 liradan edinecekler.

◆ yarın abone kulübü kartı!..

Her Yarın abonesi, bir fotoğraf göndererek Yarın Abone Kulübü Kartı edinebilir. Bu kart ile Yarın'ın gece, konser vb. etkinliklerinden indirimli yararlanabilirsiniz. Yeni etkinliklerimizi gelecek sayılarımızda duyuracağız.

◆ yarın abonelerine indirimli kitap!..

Yarın aboneleri Bilim ve Sanat Kitapları ile Yarın Yayınlarını yüzde 25 indirimle edinebilirler.

◆ yarın abonelerine her ay yeni armağanlar!..

Her ay 2 abonemize kitap, 2 abonemize 6 aylık abonelik, 2 abonemize kaset.

